૧૨. ઝાડ છોડનું શરીર એટલે પાંચ મહાભૂતનો ભંડાર

પ્રાકૃતિક ખેતીમાં છોડના વિકાસમાં જે પંચ મહાભૂતોનું સંયોજન હોય તે પૃથ્વી, જળ, હવા, અગ્નિ અને આકાશ છે. આ પંચ મહાભૂત મળીને ઝાડ અને છોડના પરિબળોનો વિકાસ કરે છે. આ પાંચ મહાભૂત કેટલા તત્વોથી મળીને બને છે ? ભારતીય દર્શન શાસ્ત્ર મુજબ આ પ્રશ્નનો જવાબ છે કે પાંચ મહાભુત મુળભુત રીતે પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, હવા અને આકાશ છે અને તે તમામ એકસો આઠ (૧૦૮) તત્વોથી બનેલું છે. ઝાડ અને છોડના વિકાસમાં ૨૭ નક્ષત્રો અને દરેક નક્ષત્રના ૪ પ્રકાર એમ તમામની ખુબ ઊંડી અસર પડે છે. દરેક નક્ષત્રમાં સૂર્યના કિરણોની તીવ્રતા જુદી - જુદી હોય છે અને દરેક નક્ષત્રમાં છોડની બનાવટ પણ જુદી - જુદી હોય છે. કુલ ૨૭ નક્ષત્રમાં દરેકના ૪ ચરણ એટલે કુલ ૨૭ x ૪ = ૧૦૮ નક્ષત્ર.

પહેલો વિભાગ

આ વિભાગમાં કાર્બન, હાઈડ્રોજન અને પ્રાણવાયુ (ઓક્સીજન) આમ ત્રણ તત્વોનો સમાવેશ હોય છે.

બીજો વિભાગ

આ વિભાગમાં નાઈટ્રોજન, ફોસ્ફરસ અને પોટાશ આમ ત્રણ તત્વોનો સમાવેશ હોય છે.

ત્રીજો વિભાગ

આ વિભાગમાં કેલ્શીયમ, મેગ્નેશિયમ અને ગંધક (સલ્ફર) આમ ત્રણ તત્વોનો સમાવેશ હોય છે.

ચોથો વિભાગ

આ વિભાગમાં સુક્ષ્મ ખોરાકી તત્વ ૯૯ હોય છે આ બધા તત્વો ચોથા વિભાગમાં રાખવામાં આવેલા છે.